

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH **JAWNE**
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

ZA

~~_____~~
~~_____~~

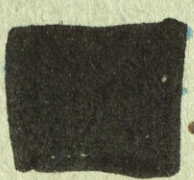
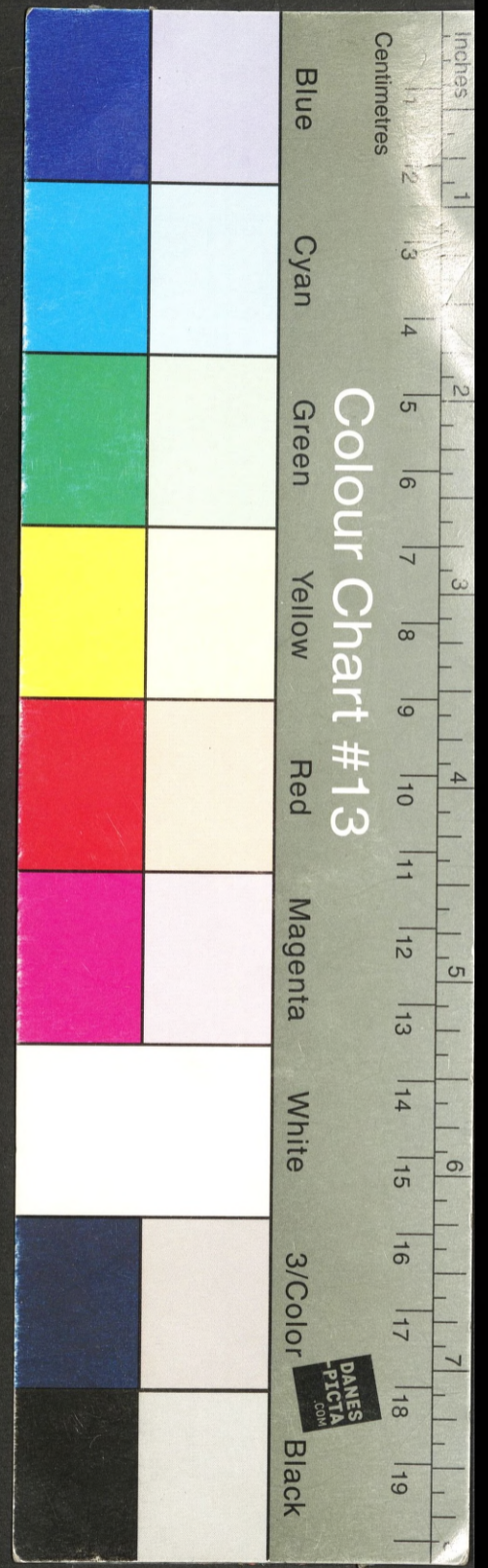
~~_____~~
Egz.nr ... 1

Ppłk dypl. Witold LIDWA

PULK W OBRONIE W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

/Wykład/

48704

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~_____~~
~~sztabowego~~

~~_____~~

Egz.nr ... 1

ZA

Ppłk dypl. Witold LIDWA

PULK W OBRONIE W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

/Wykład/

48704

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

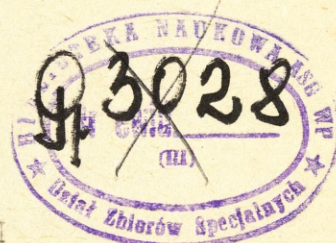
~~szeregowo~~
~~szeregowo~~

Egz. nr 0... 1

ppłk dypl. Witold LIDWA

PULK W OBRONIE W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

/wykład/

SPIS TREŚCI

	str.
1. Charakterystyka warunków szczególnych	3
2. Właściwości taktyczne terenu górskiego	3
3. Wpływ właściwości terenu górskiego na system obrony pułku	4
Właściwości taktyczne terenu zabudowanego	7
5. Wpływ właściwości terenu zabudowanego na system obrony pułku	8
6. Właściwości taktyczne terenu lesistego	11
7. Wpływ właściwości terenu lesistego na system obrony pułku	11
8. Charakterystyka warunków nocnych	13
9. Wpływ warunków nocy na system obrony pułku	14
10. Charakterystyka warunków zimowych	15
11. Wpływ warunków zimowych na system obrony pułku	15
12. Właściwości taktyczne wybrzeża morskiego i ich wpływ na system obrony pułku	17
Załącznik:	
Wykaz literatury zalecanej do samodzielnego studiowania	19

CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH

Pojęcie "warunki szczególne" zostało wprowadzone ze względu na potrzebę odróżnienia ich od warunków normalnych /przeciętnych/. Głównym kryterium są warunki terenowe, pora roku i doby. Jeżeli teren jest równinny lub pocięty wzniesieniami, których wysokość względna nie przekracza 50m a ich stoki są dogodnie do pokonywania przez czołgi i BWP oraz gdy pokrycie terenu tj. zalesienie, bagna, jeziora lub zabudowa nie przekracza 50% ogólnej powierzchni mówimy wówczas o warunkach normalnych. Ponadto za warunki normalne uznajemy takie, w których widoczność nie jest mniejsza niż 4 km. temperatura otoczenia waha się w granicach - 5 do + 30°C a pokrywa śnieżna nie przekracza 15 cm.

Warunki, których charakterystyka nie mieści się w tych wskaźnikach, uznajemy za osobliwe, wyjątkowe właśnie "szczególne".

Z tego też względu możemy wyróżnić obronę:

- w górach
- w terenie zabudowanym
- w lesie
- w nocy /w warunkach ograniczonej widoczności/
- w zimie
- wybrzeża morskiego.

Przyjmując powyższą klasyfikację stwierdzić należy, że współczesna technika w jaką wyposażone są wojska w znacznej mierze niweluje różnicę w prowadzeniu działań bojowych w "zwykłych" i "szczególnych" warunkach. Wyodrębnienie jednak działań /obrony/ w warunkach szczególnych wiąże się głównie z koniecznością realizacji przez wojska wielu dodatkowych przedsięwzięć mających na celu pokonanie trudności wynikających z ich specyficznych właściwości oraz dostosowań do nich sposobów działania.

WŁASCIWOSCI TAKTYCZNE TERENU GORSKIEGO

Teren górzysty - to teren o bardzo urozmaiconej rzeźbie ze stronnymi zboczami, wyraźnymi grzbietami, głęboko rozciętymi dolinami i licznymi urwiskami.

Teren ten cechuje duża zmienność i gwałtowność zmian warunków pogodowych oraz poziomu wód w rzekach, zwłaszcza duże skoki temperatury i związane z tym okresowe wiatry górskie /halny, fen/

zmiany widzialności i nasłonecznienia, występowanie grubej pokrywy śnieżnej obłodzenia i lawin śnieżnych,

Pasma górskie tworzą naturalne ciągi komunikacyjne wzdłuż dolin i wąwozów wyprowadzających na przełęcze górskie a jednocześnie oddzielają /izolują/ poszczególne dogodne kierunki komunikacyjne.

Grunty przeważnie skaliste i kamieniste, a sieć dróg słabo rozwinięta.

WPLYW WŁASCIWOŚCI TERENU GÓRSKIEGO NA SYSTEM OBRONY PUŁKU a/ system ognia

System ognia pułku powinien zapewniać rażenie nieprzyjaciela na dalekich podejściach, rubieżach rozwinięcia jego sił w dolinach i na przełęczach, przed przednim skrajem obrony, w głębi i na skrzydłach. Cechą charakterystyczną systemu ognia organizowanego w terenie górzystym jest wielowarstwowość i wielopoziomowość tego ognia, szczególnie na kierunkach spodziewanego natarcia nieprzyjaciela. Ważnym jest pokrycie ogniem stref i pól martwych a punkty oporu /rejonny obrony/ powinny być przygotowane do obrony okrężnej. Stanowiska ogniowe artylerii do ognia pośredniego wybierać należy na przeciwstokach wysyłając jednocześnie obserwatorów na szczyt lub stok góry do kierowania ogniem artylerii. Ognie zaporowe przygotowuje się zarówno na spodziewanych kierunkach podejścia nieprzyjaciela jak również w głębi obrony szczególnie na te kierunki, które mogą być wykorzystane do oskrzydlenia obrony oraz na rejonny gdzie nieprzyjaciel może wysadzić desanty powietrzne. Ze względu na znaczne trudności manewru siłami i środkami dużego znaczenia nabiera manewr ogniem i zaporami inżynieryjnymi.

Ogień przeciwpancerny powinien zamykać dogodny kierunki do natarcia pancernego a środki ppanc rozmieszczone tak, aby razić środki pancerne nieprzyjaciela na maksymalną odległość ogniem skrzydłowym. System ognia broni strzeleckiej powinien zapewniać rażenie nieprzyjaciela na różnych odległościach i różnych poziomach wysokości. Szczególnie skuteczny okazuje się ogień skrzydłowy i sztyletowy.

Inżynieryjne środki rażenia zamykać powinny dogodny kierunki do natarcia pancernego. Szczególnego znaczenia nabierają będą środki zdalnego minowania, których użycie może nastąpić po rozpoznaniu kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela.

b/ inżynieryjna rozbudowa

Jej zakres i charakter uzależniony będzie od pojemności i ważności obronionego kierunku, warunków geologicznych i czasu jakim dysponuje obrońca. Skaliste podłoże utrudniać będzie wykonanie typowej rozbudowy inżynieryjnej zarówno sposobem ręcznym jak i przy wykorzystaniu maszyn inżynieryjnych, a wykorzystanie materiału wybuchowego nie zawsze będzie celowe lub możliwe. Dlatego do ukrycia siły żywej i środków ogniowych wykorzystywać należy istniejące ukrycia tj. szczeliny, pieczary, grotty lub budować stanowiska ogniowe poprzez układanie materiału skalnego na powierzchni. Dużego znaczenia w obronie w górach nabiera budowa systemu zapór inżynieryjnych a przede wszystkim zapór minowych, które powinny zamykać kierunki dogodnie do użycia środków opancerzonych jak również kierunki /rejony/ możliwych dróg obejścia.

Ze względu na słabo rozwiniętą drożnię, przy konieczności manewrowania odwodami specjalnymi i drugim rzutem zaistnieje konieczność wytyczenia i utrzymania dróg manewru w tym również przepraw przez przeszkody wodne. Kapitalnego znaczenia nabiera wybór przedniego skraju obrony. Przyjmuje się, że powinien on być rozbudowany na stoku zwróconym w stronę nieprzyjaciela. Choć wydaje się być słusznym organizowanie przedniego skraju obrony na przeciwstoku daje to większe możliwości niszczenia siły żywej /podchodzącej pod szczyt lub na szczycie oraz uniemożliwia potęgowanie siły obserwowanego ognia przez II rzuty nacierających. W takim wypadku ubezpieczenia bojowe należy wysuwać na stok zwrócony w stronę nieprzyjaciela aby w razie potrzeby dokonać w porę manewru sił i środków na rozpoznany kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Obok niewątpliwych zalet takiego rozmieszczenia przedniego skraju obrony widzieć należy również wady. Zaliczyć do nich należy:
- krótki okres ogniowego oddziaływania na nacierającego nieprzyjaciela ogniem bezpośrednim; - trudności w ustaleniu kierunku głównego uderzenia. Wady te można częściowo złagodzić poprzez organizację ubezpieczeń i wysunięciem na stok przenośnych środków przeciwpancernych aby zwiększyć możliwości ich oddziaływania na rozwijającego się i przechodzącego do natarcia nieprzyjaciela. Przedni skraj obrony odsunąć od szczytu na odległość do 1,5 km organizując również na przeciwstoku wysunięte gniazda oporu,

których zadaniem byłoby niszczenie przede wszystkim siły żywej, niemożliwej do niszczenia z przedniego skraju obrony /ze względu na zasięg ognia/.

Ugrupowanie bojowe

Zależać będzie od zamiaru rozegrania walki obronnej, warunków terenowych /drożnia, widoczność/ ilości bronionych kierunków.

Ugrupowanie bojowe składa się zasadniczo z tych samych elementów jak w warunkach normalnych. Jednak ich ilość, odległość rozmieszczenia i sposób działania odbiegają od przyjętych w warunkach normalnych. Ze względu na to, że nieprzyjaciel nacierał będzie na wybranych dogodnych kierunkach tam skupiany będzie główny wysiłek obrony. Na tych kierunkach będzie też głębsze ugrupowanie bojowe. Przed pierwszym rzutem organizowana będzie pozycja ubezpieczeń bojowych lub pozycja przednia. W zależności od ilości dogodnych kierunków organizować można drugi rzut w zasadzie w sile do bcz z piechotą z zadaniem pogłębienia obrony I-go rzutu, wykonywania kontrataków lub walki z desantami i oddziałami obejścia. Warunkiem koniecznym jest teren zapewniający dużą swobodę manewru. W zasadzie jednak góry nie stwarzają takich możliwości dlatego celowiej jest organizować więcej mniejszych mieszanych odwodów /2-3/ rozmieszczonych w taki sposób, aby szybko można je użyć na zagrożonych kierunkach. Daje to większą swobodę manewru, usamodzielnia obronę na poszczególnych, dogodnych do natarcia kierunkach. Skraca czas reakcji na zaistniałą sytuację bojową, nie wymaga dróg manewru w całym rejonie obrony pułku. Pierwszy rzut /2-3 bataliony/ organizuje obronę systemem kompanijnym /plutonowych, punktów oporu pozostających w ogniowej łączności między sobą. Pododdział artylerii rozmieszcza się z zasady na kierunku prawdopodobnego głównego uderzenia.

W wypadku, gdy w rejonie obrony pułku istnieje więcej niż jeden kierunek dogodny do natarcia, wówczas należy dążyć do usamodzielnienia obrony na poszczególnych kierunkach a zatem i przydziału artylerii na poszczególne kierunki. Dekoncentracja artylerii osłabia jednak siłę porażenia ogniowego, dlatego też należy każdorazowo rozważyć za i przeciw. Pododdziały przeciwlotnicze wykorzystuje się z zasady w sposób zdecentralizowany skupiając jednak główny wysiłek na osłonie najważniejszych elementów ugrupowania bojowego i newralgicznych miejsc w terenie /przełęcze,

ciaśniny, wąwozy/. Odwody specjalne /Oppanc, OZap/ rozmieszcza się bliżej przedniego skraju obrony. Korzystne jest utworzenie 0-2-3 odwodów ppanc do działania na poszczególnych kierunkach. Usprawnia to reagowanie na przebieg walki.

Oddziały zabezpieczenia technicznego i tyłowego, w zależności od istniejących warunków, można rozmieszczać w jednym lub kilku rejonach zbliżając ich do walczących wojsk.

Właściwości taktyczne terenu zabudowanego

Terenem zabudowanym nazywamy teren, który w ponad 50% jest pokryty zabudową wraz z urządzeniami tam się znajdującymi /sieć kanalizacyjna, wodociągowa, elektryczna, komunikacyjna itp./.

Spośród wielu cech wyróżniających teren zabudowany jest wiele takich, które mają duży wpływ na organizowanie i prowadzenie obrony. Podręcznik "Taktyka ogólna", "Biuletyn informacyjny" oraz "Regulamin walki wojsk lądowych" i inne dostępne źródła szeroko charakteryzują teren zabudowany podając jego klasyfikację i specyficzne właściwości. Dlatego podam tylko te właściwości, które wpływają na organizowanie i prowadzenie obrony.

Organizowaniu obrony sprzyja zwarta, ogniotrwała zabudowa umożliwiająca rozbudowę trwałych punktów oporu i łączeniu ich w rejony obrony, organizowanie wielowarstwowego/z uwagi na wysokość budynków/ systemu ognia "zamykania" ogniem i zaporami kierunków dogodnych do natarcia. Zwarta zabudowa umożliwia skryte rozmieszczenie elementów ugrupowania bojowego sprzyjając jednocześnie dokonywaniu skrytych manewrów. Kanalizujące ruch ulice ułatwiają koncentrację wysiłku broniącego się i są jednocześnie łatwe do zablokowania przy zastosowaniu zapór inżynierskich, barykad lub zagruzowań. Istniejące zakłady przemysłowe, stacje CPN składy i magazyny ułatwiają zaopatrzenie broniących się wojsk. Ograniczona /poprzez istniejące warunki/ ilość nacierających umożliwia wykonywanie skutecznych kontrataków nawet niewielkimi siłami.

Piwnice domów, szczególnie niskich, mogą być wykorzystane jako schrony dla siły żywej. Łatwość przystosowania terenu zabudowanego do obrony sprzyja obrońcy i nawet niewielkie siły mogą skutecznie i przez długi czas przeciwstawiać się znacznie przeważającym siłom nacierającego. Dlatego nie zawsze nacierający decydował się będzie na bezpośredni szturm miasta a raczej będzie dążył do jego obejścia i blokowania sił w nim się znajdujących. Obok niewątpliwych zalet terenu zabudowanego przy organizowaniu obrony wiele jest również zagrożeń. Główne z nich to: - ciągle zagrożenie

użyciem BMR ze skutkami niewspółmiernie większymi niż w warunkach normalnych;

- duże zagrożenie pożarowe;
- możliwości zatrucia Źródeł wody i wywołania masowych zatruc i epidemii;
- dywersja i sabotaż trudne do wcześniejszego wykrycia.

WPLYW WŁASCIWOSCI TERENU ZABUDOWANEGO NA SYSTEM OBRONY PUŁKU

a/ system ognia w obronie w terenie zabudowanym powinien zapewniać:

é rażenie ogniem wielowarstwowym nieprzyjaciela na podejściach do punktów oporu i w głębi obrony;

- osłonięcie ogniem barykad i innych zapór inżynieryjnych;
- ostrzeliwanie ulic, placów i podejść do poszczególnych budynków;
- zaskoczenie nieprzyjaciela ogniem z bliskiej odległości;
- osłonę skrzydeł i luk między pododdziałami.

Aby spełnić powyższe wymagania, należy wcześniej ustalić kierunki i rejony decydujące o trwałości obrony i na tej podstawie organizować system ognia.

Obejmować on powinien i spajać w jednolitą całość ogień wszystkich dysponowanych środków ogniowych. Artyleria z zwakrytych stanowisk ogniowych i moździerze powinny mieć możliwość prowadzenia ognia przed przedni skraj miejscowości jak i wewnątrz, dlatego szczególnie moździerze można rozmieszczać na płaskich dachach budynków lub ~~skrzyż~~ strychach /po uprzednim zdjęciu dachy/. Broń maszynową i przenośne środki przeciwpancerne celowym jest rozmieszczać w czołowych punktach oporu stwarzając im możliwości prowadzenia ognia skrzydłowego z zasłoniętych przed obserwacją stanowisk ogniowych. Czołgi i BWP rozmieszczone powinny być w ukryciach z możliwością prowadzenia ognia wzdłuż ulic i częstej zmiany stanowisk ogniowych. Aby pokryć pola martwe przy ścianach budynków część sił /pojedyncze gniazda oporu/ można rozmieścić poza budynkami.

Dużego znaczenia nabiera ogień krzyżowy, szczególnie obserwowany, prowadzony na skrzyżowania ulic, place i skwery. Środki ogniowe o większym zasięgu należy rozmieszczać na wyższych kondygnacjach wykorzystując w pełni ich możliwości rażenia. System ognia wszystkich środków ogniowych winien być ściśle powiązany z inżynieryjnymi środkami rażenia. Pola minowe na podejściach jak i grupy min oraz pojedyncze miny ppanc i przeciwpiechotne nieodzwonna składowa systemu ognia. Barykady, zapory z drutu i jeży żelbe-

towych oraz dogodne przejścia między budynkami powinny być zaminowane i pokryte ogniem broni strzeleckiej i środków przeciwpancernych. Skutecznym i pożądanym uzupełnieniem systemu ognia przeciwpancernego, szczególnie na małe odległości mogą być granaty przeciwpancerne, butelki ze środkami zapalającymi oraz miotacze ognia. Środki te mogą oddać nieocenione przysługi w walce z włamującymi się środkami opancerzonymi.

b/ inżynieryjna rozbudowa wzmacnia trwałość i żywotność obrony. Rozbudowując obronę pod względem inżynieryjnym mniejszą uwagę zwracać się będzie na prace ziemne, choć i te mają duże znaczenie. Gro uwagi, należy poświęcić przygotowaniu przedpola i samej miejscowości do skutecznej walki. Kolejność rozbudowy inżynieryjnej zależy od konkretnej sytuacji jednak dążyć należy, aby przed przednim skrajem /przed zewnętrznym pierścieniem obrony/ zbudować rowy przeciwpancerne, zapory z jeży żelbetowych i stalowych, połączyć je z polami minowymi i zaminowanymi zaporami drutowymi przeciwko piechocie, oczyścić przedpole.

Rozbudowa inżynieryjna wewnątrz miejscowości polegać będzie na:

- wykonaniu otworów strzelniczych;
- wzmocnieniu ścian i stropów;
- zabezpieczeniu okien i innych otworów przed możliwością wrzucania granatów ręcznych;
- zapewnieniu połączeń między piętrami;
- adaptacji piwnic na stanowiska ogniowe i schrony;
- wykonaniu przejść między budynkami;
- oczyszczeniu i utrzymaniu dróg manewru środków opancerzonych oraz przygotowaniu dla nich stanowisk ogniowych;
- budowie rowów łączących między poszczególnymi gniazdami oporu;
- zaminowaniu i zagrodzeniu otworów kanalizacyjnych i innych urządzeń nie wykorzystywanych przez obrońcę;
- budowie zapór wokół gniazda oporu.

Aby zapobiec zatruciom należy dążyć do uniezależnienia od źródeł wody.

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w terenie zabudowanym składa się zasadniczo z takich samych elementów jak w warunkach normalnych. Zasadnicza różnica to dążenie do usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

Pierwszy rzut w zależności od pojemności rejonu obrony, charakteru rozbudowy, możliwości organizacji systemu ognia może składać się z 1-2-3 bzmot odpowiednio wzmocnionych czołgami i artylerią oraz pododdziałami wojsk inżynieryjnych.

Drugi rzut powinien być rozmieszczony w kilku rejonach /2-3/, ułatwi to manewr, nie spowoduje zablokowania całości sił drugiego rzutu przez pożary lub zawały. Biorąc pod uwagę ograniczoną pojemność dogodnych do kontrataku kierunków- całościowe wykorzystanie sił drugiego rzutu, nie wydaje się być możliwe a nawet niecelowe. Oddzielny problem stanowi skład sił będących w pierwszym lub drugim rzucie. Bataliony czołgów znajdujące się w składzie pułku nie powinny występować w jednolitym składzie.

Czołgi w obronie w terenie zabudowanym tracą swe walory uderzeniowe i przy walce z bliskich odległości są szczególnie narażone na zniszczenie. Dlatego celowym jest wzmacniać pododdziały wojsk zmechanizowanych czołgami a pododdziałami czołgów przydzielać jako osłonę pododdziały zmechanizowane. Rejony rozmieszczenia drugiego rzutu /odwodów/ wskazanym jest wybierać na kierunkach przewidywanych kontrataków, w takiej odległości, aby mogły interweniować szybko bez konieczności pokonywania dużych odległości w trudnych warunkach /zagruzowania, pożary/.

Tworzenie większej ilości odwodów dotyczyć powinno również niższych szczebli. Praktycznie każdy dowódca powinien dysponować odwodem przy pomocy, którego może skutecznie wpływać na przebieg walki. Pododdziały artylerii zarówno organicznej jak i przydzielonej należy rozdzielać unikając tworzenia dużych jej zgrupowań. Wynika to między innymi z potrzeby uniknięcia porażenia całości artylerii jak i konieczności usamodzielnienia pododdziałów broniących się na poszczególnych kierunkach.

Pododdziały przeciwlotnicze, osłaniać powinny zasadnicze elementy ugrupowania bojowego jak i ważne dla obrony obiekty i urządzenia rejonu zabudowanego. Aby w pełni wykorzystać możliwości środków przeciwlotniczych rozmieszczać je należy na placach, parkach, a sprzęt lżejszy na płaskich dachach budynków. Odwodów ppanc i Ozap powinno tworzyć się więcej niż w zwykłych warunkach. Odwody przeciwpancerne tworzyć można nie tylko z pododdziałów specjalistycznych /ppanc/ ale również z pododdziałów czołgów. Część z tych środków może być wykorzystana do organizowania zasadzek

ogniowych.

Wobec dużego prawdopodobieństwa powstania pożarów jako dodatkowy element ugrupowania bojowego powinien być organizowany odwód przeciwpożarowy.

WŁASCIWOSCI TAKTYCZNE TERENU LESISTEGO

Obszar, który w conajmniej 50% porośnięty jest lasem nazywany terenem lesistym. Obok zalesienia charakteryzuje go zespół różnych czynników takich, jak: wielkość i gęstość masywów leśnych, właściwości klimatyczne i glebowe. Teren lesisty często łączy się z terenem podmokłym /zabagnionym lub jeziornym/, dlatego stwarza on znacznie lepsze warunki obroncy niż nacierającemu, a to głównie z tego powodu, że: - las eliminuje możliwości natarcia frontального a zatem masowego użycia sprzętu bojowego;

- kanalizuje działanie wojsk, ułatwia więc organizowanie obrony na dogodnych do natarcia kierunkach;

- stwarza dogodne warunki do stosowania na szeroką skalę zawał leśnych, min, pułapek i innych zapór;

- stwarza sprzyjające warunki maskowania;

- sprzyja skrytości manewru siłami i środkami;

- umożliwia niewielkimi siłami skuteczną obronę znacznych obszarów.

Zagrożenia występujące w prowadzeniu obrony to:

- duże zagrożenie pożarowe /szczególnie latem/;

- możliwości przenikania nieprzyjaciela w głąb obrony, lub dokonywania obejść bronionych rejonów;

- zagrożenie działalnością GDR, desantów i oddziałów obejścia ną tyły broniących się wojsk.

Wpływ właściwości terenu lesistego na system obrony pułku

a/ system ognia pułku broniącego się w terenie lesistym wykazuje pewną specyfikę w porównaniu z systemem ognia organizowanym w zwykłych warunkach. Specyfika ta wynika z charakteru tego terenu, który uniemożliwia stworzenie ciągłej strefy ognia zarówno przeciwpancernego i innych rodzajów broni. Ogień artylerii /wskutek trudności w obserwacji jego wyników/ należy planować w ten sposób, aby wszystkie zapory, drogi, skrzyżowania i węzły dróg oraz przejścia między jeziorami znalazły się pod ogniem. Dużego znaczenia nabiera ogień moździerzy, którego właściwe zaplanowanie może

skutecznie uzupełnić ogień hałbic.

System ognia przeciwpancernego organizować należy wzdłuż dróg, przesiek i innych kierunków dogodnych do natarcia pancernego wykorzystując w tym celu czołgi i granatniki przeciwpancerne do walki z bliskich odległości. W mniejszym stopniu wydaje się być skuteczne wykorzystanie przeciwpancernych pocisków kierowanych ze względu na konieczność dość dokładnego oczyszczenia przedpola /sektorów ognia/. Aby zorganizować skuteczny ogień broni strzeleckiej głównym problemem jest oczyszczenie sektorów ognia. Nie należy jednak niszczyć całości poszycia a jedynie obcinać gałęzie na wysokość 1-1,5 m. Powstałe w ten sposób "tunele strzelnicze" biegnące czołowo i skrzydłowo zapewnią będą dostateczne pole ostrzału maskując jednocześnie przed obserwacją naziemną i powietrzną. Manewr ogniem spełniał będzie zasadniczą rolę w obronie w terenie lesistym, dlatego należy pamiętać o stworzeniu możliwości prowadzenia ognia we wszystkich kierunkach w tym i ześrodkowań ognia na place, wyręby i polany.

b/ inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony w terenie lesistym obejmuje z zasady te same przedsięwzięcia i nie odbiega od zasad jej organizacji w terenie otwartym. Innym jest jedynie zakres prac inżynieryjnych wynikających ze specyfiki terenu.

W zakresie rozbudowy fortyfikacyjnej wykonuje się zasadniczo wszystko to co w terenie otwartym z tym, że ^{nie} można użyć maszyn inżynieryjnych a podmokły teren nie pozwala na pełne wykonanie okopów i rowów łączących, dlatego część tych urządzeń powinna być wykonywana nasypowo. Nad stanowiskami należy wykonać "daszki" chroniące przed rażącym działaniem pocisków rozrywających się w konarach drzew oraz oczyścić przedpole wykorzystując "tunele strzelnicze", aby nie niszczyć całości poszycia leśnego. Większa ilość schronów bojowych znacznie wpłynie na trwałość obrony.

Zaistnieje również konieczność wykonania punktów obserwacyjnych na drzewach. Niszczenia i zapory inżynieryjne wykonywać należy na dogodnych do natarcia kierunkach, a szczególnie drogach leśnych, skrajach lasu, ścieżkach i przesiekach. Duże znaczenie dla maskowania ma odpowiednie rozmieszczenie przedniego skraju obrony. Nie należy przedniego skraju obrony wybierać na skraju lasu, powinien on być ^{cofnięty} wpięty w głąb lasu na 200-300 m, a nawet głębiej. Przed las wysuwa się jedynie ubezpieczenia bojowe.

Takie rozmieszczenie przedniego skraju obrony zapewnia maskowanie oraz utrudnia prowadzenie skutecznego ognia przez nacierającego.

c/ Ugrupowanie bojowe składa się z jednego lub dwóch rzutów. Ugrupowanie dwurzutowe pułki przyjmują wówczas, gdy teren wyklucza możliwość masowego użycia piechoty i czołgów, tworzy się wówczas większą ilość /2-3/ odwodów umożliwiającymi szybkie reagowanie na zaistniałą sytuację.

Nawet gdy pułk ugrupowuje się w dwa rzuty istnieje konieczność wydzielenia odwodu. Rozmieszczanie drugich rzutów i odwodów ze względu na trudności manewrowe należy rozmieszczać bliżej przedniego skraju obrony, najlepiej nie w jednym lecz w kilku

- ✓ rejonach. Artyleria jest z zasady w sposób zdecentralizowany.
- ✓ Stanowiska ogniowe wybiera się na polanach, wyrębach leśnych w miarę możliwości w rejonach rozmieszczenia piechoty w gotowości do natychmiastowego manewru sprzętem. Część artylerii przeciwpancernej przydzielać należy batalionom, z pozostałych sił zorganizować odwód przeciwpancerny. W celu utrzymania dróg manewru organizować należy 1-2 oddziały zabezpieczenia ruchu wyposażając je w sprzęt do torowania dróg.

Charakterystyka warunków nocnych

Do czynników wpływających na prowadzenie działań bojowych w nocy można zaliczyć: stopień ciemności, czas trwania nocy, spadek temperatury otoczenia i zjonizowanie górnych warstw atmosfery.

W działaniach obronnych ograniczenie widoczności ułatwia w pewnym stopniu prowadzenie prac fortyfikacyjnych i minerskich /naturalne maskowanie/ oraz skryte przechodzenie z jednych stanowisk ogniowych na drugie. Noc sprzyja również luzowaniu oraz zaopatrywaniu pododdziałów na pierwszej linii. Z drugiej strony wszelkie prace wykonywane w ciemności z zachowaniem zasad maskowania wymagają znacznie większego nakładu czasu.

Ciemność stawia także obrońcę w niedogodnej sytuacji wobec nacierającego, ponieważ może on wykorzystać ją do skrytego zbliżenia poprzedzającego atak oraz przenikania w głąb ugrupowania obronnego. Wobec trudności w obserwacji celów konieczne staje się prowadzenie przygotowanych wcześniej ognii, zmasowanych /ześrodkowań ogniowych/ co powoduje zwiększone użycie amunicji.

Brak widoczności utrudnia dowodzenie, ponieważ pozbawia dowódców możliwości bezpośredniej obserwacji terenu, nieprzyjaciela i wojsk własnych. W związku z tym w procesie dowodzenia, znacznie wzrasta rola informacji uzyskanej od podległych dowódców oraz elementów rozpoznania i ubezpieczenia. Wymaga to niezawodnego systemu łączności oraz posługiwania się w szerokim zakresie świetlnymi i dźwiękowymi sygnałami dowodzenia i informowania o położeniu środków dyżurnym.

Wpływ warunków nocy /ograniczonej widoczności/ na system obrony pułku

a/ system ognia przygotowuje się jeszcze w dzień i obejmuje on to wszystko, co w zwykłych warunkach. Różnica polega na tym, że broń nie posiadająca urządzeń noktowizyjnych przygotowana i wstrzelana w dzień powinna być "unieruchomiona" w taki sposób, aby w wyznaczonym sektorze mogła skutecznie prowadzić ogień. Ogień artylerii powinien być przygotowany na bliższe odległości przed przedni skraj obrony, a ilość zaplanowanych ogni artylerii powinna być znacznie większa. Część środków ogniowych przesunąć można na zapasowe stanowiska ogniowe oraz zmieniać obowiązkowo stanowiska.

b/ inżynieryjna rozbudowa zakresem prac nie odbiega od rozbudowy prowadzonej w zwykłych warunkach. W zakresie rozbudowy fortyfikacyjnej wykonać należy większą ilość stanowisk zapasowych a niekiedy całe gniazda oporu umożliwiające zbliżenie drugiego rzutu jak również zmianę stanowisk sił będących w pierwszym rzucie. System zapór rozbudowuje się na zasadach ogólnych z tym, że zwiększa się ilość ustawianych zapór w lukach i na skrzydłach oraz na kierunkach możliwego ataku nieprzyjaciela. Zapory minowe na kierunkach spodziewanego ataku przybliża się do nieprzyjaciela tak, aby nie pozwolić skrycie podejść do przedniego skraju obrony. Zapory te powinny być nasycone znaczną ilością min oświetlających. Duże znaczenie mają również zapory drutowe szczególnie małowidoczne, ustawiane w lukach i na skrzydłach w połączeniu z zaporami minowymi stanowią skuteczną przeszkodę przeciwko piechocie i środkom opancerzonym. Utrzymanie dróg manewru a szczególnie ich oznaczenie wpływać będzie na zdolności manewrowe obrońcy.

c/ ugrupowanie bojowe pułku w nocy zależy od tych samych czynników i składa się z tych samych elementów co w dzień. Do cech charakterystycznych wynikających z właściwości nocy należy nierównomierne

rozmieszczenie elementów ugrupowania bojowego wszerz i w głąb. Koncentracja sił na kierunku spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela, zagęszczenie przedniego skraju obrony poprzez zbliżenie drugich rzutów i odwodów. Większego niż w dzień nabiera znaczenia odpowiednio zorganizowany system ubezpieczeń i podsłuchów. Umożliwia to obrońcy wcześniejsze rozpoznanie zamiaru nieprzyjaciela¹ niedopuszcza do zaskoczenia.

Charakterystyka warunków zimowych

W klimacie Europy środkowej zima trwa 3-4 miesiące. Charakteryzuje się dość znacznymi wahaniami temperatury od łagodnej odwilży do mrozów sięgających nawet -30°C . Pokrywa śnieżna kształtuje się różnie, bywają zimy gdzie pokrywa śnieżna jest bardzo znikoma, ale też i takie, gdzie pokrywa śnieżna wynosi 1 m i więcej. Okres zimowy zasadniczo utrudnia prowadzenie działań bojowych. Niskie temperatury wymagają odpowiedniej konsekwencji sprzętu, spada generalnie moc silników. Zimno ujemnie wpływa na wydolność fizyczną i psychiczną żołnierzy. Istnieje konieczność zaopatrzenia żołnierzy w ciepłą odzież i obuwie oraz przygotowywania ciepłych posiłków i napojów. Głęboko zmarznięta ziemia utrudnia wykonanie prac fortyfikacyjnych. Istnieje konieczność zużywania w tym celu znacznych ilości materiału wybuchowego. Pokrywa śnieżna, o ile głębokość jej przekracza 60-80 cm uniemożliwia ruch pojazdów poza drogami a płytsza znacznie go ogranicza. Widoczność zimą jest zmienna; obok doskonałej widoczności w dni słoneczne i mroźne do prawie zerowej podczas mgły i zawiei śnieżnych. Dodatkowym utrudnieniem są stosunkowo krótkie dni / $\approx 10\text{h}$ / i długie noce / 14h /.

Wpływ warunków zimowych na system obrony pułku

a/ system ognia pułku w obronie w zimie organizuje się w taki sposób, aby uniemożliwić nieprzyjacielowi ruch na dogodnych do natarcia kierunkach. Tam też planuje się wykonanie szeregu ogni zmasowanych, zaprowych i ześrodkowań ognia. Ponadto planować należy ognie na rzeki, jeziora i bagna, które zimą stają się przejezdne i nie stanowią przeszkód dla sprzętu bojowego. System ogni przeciwpancernych powinien być zorganizowany na dogodnych do natarcia kierunkach, tam też należy skupiać główny wysiłek obrony, rozmieszczając tam kompanijne punkty oporu i batalionowe rejony obrony. Na kierunkach trudnodostępnych planuje się zasadzki ogniowe.

b/ inżynieryjna rozbudowa stwarza większe niż latem problemy.

Rozbudowa fortyfikacyjna jest bardzo utrudniona a bez użycia środków wybuchowych prawie niemożliwa. Dlatego częściej wykorzystywać należy naturalne ukrycie a przy braku takich możliwości budować okopy "nasypowo" ze śniegu lub lodu. Duże znaczenie miała będzie budowa dróg rokadowych, manewru oraz ich utrzymanie, dlatego oddziały zabezpieczenia ruchu powinny być wyposażone w urządzenia do torowania dróg. Zapory inżynieryjne wykonuje się na kierunkach dogodnych do natarcia.

c/ ugrupowanie bojowe charakteryzuje się rozmieszczeniem głównych sił na kierunkach dogodnych do natarcia. Na tych też kierunkach ugrupowanie bojowe powinno być najgłębsze. Ze względu na trudności manewrowe drugi rzut powinien być rozmieszczony w kilku rejonach na kierunkach przewidywanego natarcia głównych sił nieprzyjaciela w gotowości do wykonania kontrataków, obsadzenia przygotowanych rejonów obrony, niszczenia oddziałów obejścia i desantów. Ze względu na wspomniane trudności manewrowe w pułku tworzy się 1-2 oddziały zabezpieczenia ruchu przeznaczonego do budowy i utrzymania dróg. Część środków przeciwpancernych przydzielać można pododdziałom broniącym się w rejonie głównego wysiłku obrony, jednak koniecznym jest utrzymywanie pewnej części sił jako Oppanc w ciągłej gotowości do działania na zagrożonych kierunkach.

WŁASCIWOSCI TAKTYCZNE WYBRZEŻA MORSKIEGO

Na wybrzeżu morskim istnieje wiele przeszkód wywierających bezpośredni wpływ na prowadzenie działań bojowych. Szczególne znaczenie mają warunki fizyko-geograficzne wybrzeża morskiego zwłaszcza warunki hydrograficzne /zatok, jeziora, fiordy, ujścia rzek, kanały, tereny depresyjne/. Wyspy, bazy marynarki wojennej i porty z zasady przygotowuje się do obrony okrężnej. Najbardziej utrzymuje się rejony bazowania sił marynarki wojennej, porty i odcinki wybrzeża dogodne do wysadzania desantów nieprzyjaciela oraz wyspy o ważnym znaczeniu.

Wpływ właściwości wybrzeża morskiego na system obrony pułku

a/ System ognia powinien być powiązany z systemem zapór minowych ustawianych na brzegu i w wodzie. Powinien on zapewniać: - rażenie desantu nieprzyjaciela na dalekich podejściach;

- niszczenie środków desantowych i czołgów pływających BWP; wojsk nieprzyjaciela w czasie zbliżania się do brzegu oraz wychodzenia na brzeg; - wsparcie wychodzących do kontrataków drugich rzutów. Przed przednim skrajem obrony tworzy się ciągłą strefę ognia. W odległości 8-10 km od brzegu wyznacza się rubieżę ruchomego ognia zaporowego artylerii. Szeroko powinien być stosowany ogień na wprost z dział i czołgów. Na linię brzegową przygotowuje się stały ogień zaporowy. Na odcinkach nadających się do lądowania czołgów i BWP nieprzyjaciela wzmacnia się system ognia przeciwpancernego i zapór.

Rozmieszczenie artylerii i środków strzelających na wprost zależy od ukształtowania linii brzegowej i wysokości brzegu, Z zasady środki strzelające na wprost rozmieszcza się bezpośrednio przy linii brzegowej tak aby mogły razić na maksymalną odległość ładującego nieprzyjaciela. Celowym jest wyznaczanie tymczasowych stanowisk ogniowych artylerii w pobliżu linii brzegowej, wydatnie zwiększa to jej zasięg.

b/ Inżynieryjna rozbudowa ma wiele cech specyficznych.

W rozbudowie fortyfikacyjnej należy uwzględnić budowę pozycji tak, aby ściśle wiązały się z systemem ognia. Ze względu na małą spoiistość gruntów/piasek/ wykopane stanowiska ogniowe należy wzmacniać zapobiegając obsypywaniu się gruntu.

Dużego znaczenia nabiera rozbudowa systemu zapór przeciwdesantowych zarówno przeciw desantom morskim jak i powietrznym.

Zapory przeciwdesantowe ustawia się w strefie przybrzeżnej i mogą składać się one z trzech pasów. Pierwszy pas ustawiamy w wodzie o głębokości 2-5 m z min morskich i rzecznych /kotwiczonych, dennych/ ma na celu utrudnienie podejścia do brzegu większym środkiem desantowym nieprzyjaciela.

Drugi pas ustawiony jest w wodzie o głębokości 2-1 m z min dennych i różnego rodzaju zapór fortyfikacyjnych /słupy metalowe, jeże piramidy/. Trzeci pas zapór ustawiony w wodzie do głębokości 0,5m i na plaży stanowi osłonę przed tymi środkami desantowymi i piechotą

którym udało się osiągnąć linię brzegową. W pasie tym ustawia się mieszane pola minowe, fugasy oraz zapory małowidoczne. Aby utrudnić lądowanie desantu niszczy się urządzenia załadownicze i wyładownicze w portach i bazach morskich, mola.

c/ Ugrupowanie bojowe pułku w obronie wybrzeża morskiego nie różni się zasadniczo od ugrupowania w innych warunkach z tym, że w skład artylerii może być włączona artyleria nadbrzeżna. W skład pododdziałów ogólnowojskowych mogą być włączone pododdziały WOP i wojsk OTK. Pierwszy rzut będzie stanowił 1-2 bataliony rozmieszczone szerzej niż w zwykłych warunkach broniąc dogodnych miejsc do lądowania desantu. Drugi rzut może być organizowany w sile 2-3 bataliony i stanowił będzie niejednokrotnie główne siły pułku. Rozmieszczony będzie w przygotowanych pod względem inżynieryjnym rejonach w gotowości do przesunięcia w rejon lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela w celu wzmocnienia obrony, wykonania kontrataków. Ze względu na szeroki pas obrony /20-25 km/ zamykający 1-2-3 często oddalone znacznie od siebie dogodne odcinki do lądowania desantu, celowym będzie organizować podwójną liczbę odwodów specjalnych. Przeważającą część artylerii przydziela się batalionom broniącym się na I pozycji. Niektóre pododdziały artylerii mogą być rozmieszczone w głębi w gotowości do zajęcia SO w rejonie pierwszej pozycji z chwilą ustalenia rejonu lądowania desantu.

Zakończenie

W wykładzie przedstawiono wpływ warunków szczególnych na system obrony pułku, co nie zamyka problematyki obrony w warunkach szczególnych a jest jedynie jej fragmentem. Dlatego traktować go należy jako wprowadzenie do samodzielnego studiowania powyższej problematyki.

W Y K A Z
LITERATURY ZALECANEJ DO SAMODZIELNEGO STUDIOWANIA

Materiały i dokumenty normatywne

1. Regulamin walki wojsk lądowych SZ PRL cz.I /dywizja,pułk/
nr bibl.pf 21910. Rozdział VII str. 287-319.
2. Podręcznik Taktyka ogólna. Nr bibl.pf 2654. Rozdział VII.

Literatura uzupełniająca

1. Gen.bryg. T.URBANCZYK:"Działania bojowe w terenie górzystym
- Historia i współczesność". Studium historyczno-operacyjne
/Rozprawa doktorska/ nr pf 1714.
2. E.MIDDELDORF "Taktyka w kampanii rosyjskiej" wyd.MON 1961r.
Rozdział "G".
3. MON CZSB "Działania bojowe pododdziałów w nocy i warunkach
ograniczonej widoczności". Podręcznik - Szkol.592/78
Nr bibl.R 1592.

Wykonano w 3 egz.

Egz. nr 1-3 Bibl.DZS
Wyk.ppłk Lidwa
Druk.E.K.dn.3.01.90r.
Nr ks.masz.Pf19/KTO

